

КОНФЛІКТОЛОГІЯ

Навчальний посібник

За ред. Г. В. Гребенькова

Видавництво “Магнолія 2006”

Львів – 2025

УДК 159.964.21(075)
ББК 88.537я7
К 65

*Відтворення цієї книги або будь-якої її частини
заборонено без письмової згоди видавництва.
Будь-які спроби порушення авторських прав
переслідуватимуться у судовому порядку.*

Гриф надано Міністерством освіти та науки України

Рецензенти:

Діденко Н. Г. – завідувач кафедри філософії та психології Донецького державного університету управління, доктор наук з державного управління, доцент;

Додонов Р. О. – завідувач кафедри філософії Донецького національного технічного університету, доктор філософських наук, професор.

Авторський колектив:

Гребеньков Г. В. – начальник кафедри психології та соціології Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, доктор філософських наук, професор (лекція 1);

Ковальова І. І. – доцент кафедри психології та соціології Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, кандидат історичних наук (лекція 2, лекція 3 – у співавторстві);

Красноносів Ю. М. – доцент кафедри психології та соціології Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, кандидат історичних наук (лекція 6 – у співавторстві);

Ромадикіна В. С. – доцент кафедри психології та соціології Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, кандидат філософських наук (лекція 4, лекція 6 – у співавторстві);

Смоктій А. О. – доцент кафедри психології та соціології Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, кандидат філософських наук (лекція 5);

Тимченко О. В. – доцент кафедри психології та соціології Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, кандидат психологічних наук (лекція 3 – у співавторстві).

К 65 Конфліктологія: навчальний посібник. – Львів: “Магнолія 2006”, 2025. – 229 с.

ISBN 978-617-574-001-9

“Магнолія 2006”

У навчальному посібнику розглянуто теоретичні та практичні питання природи і динаміки конфліктів, запобігання конфліктним ситуаціям, види конфліктів, причини їх виникнення і тактику дій щодо розв’язання з урахуванням професійної спрямованості підготовки майбутніх правознавців.

Видання призначено для курсантів і студентів відомчих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України, а також для всіх, хто цікавиться актуальними питаннями конфліктології, проблемами її наукового пізнання.

УДК 159.964.21(075)
ББК 88.537я7
К 65

ISBN 978-617-574-001-9

© Г. В. Гребеньков, 2025
© Магнолія 2006, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
Лекція № 1. Вступ до конфліктології	6
Лекція № 2. Історія розвитку конфліктологічної думки. Становлення конфліктології як науки	25
Лекція № 3. Конфлікт як соціальне явище	48
Лекція № 4. Психологічна природа конфлікту	75
Лекція № 5. Управління конфліктами	100
Лекція № 6. Конфлікти в правоохоронній діяльності	136
<i>Глосарій</i>	195
<i>Додатки</i>	208
<i>Контрольні тести</i>	218
<i>Література</i>	226

ПЕРЕДМОВА

Дослідження конфлікту, його ознак, видів і способів його розв'язання є актуальним на всіх етапах розвитку суспільства. Війни, революції, боротьба за владу і власність, міжособистісні та міжгрупові суперечки, конфлікти в організаціях, убивства, побутові та сімейні конфлікти, самогубства як засоби подолання внутрішньоособистісних протиріч завжди були головною передумовою людських утрат у соціумі. Фактично саме конфлікт був, є і буде вирішальним чинником, що загрожує безпеці громадян та внутрішньому спокою суспільства.

Повсякденне життя свідчить, що конфлікт належить до соціально-психологічних явищ, якими можна управляти на основі життєвого досвіду й відповідної теоретичної та практичної підготовки, що дозволяє розуміти істинні причини виникнення конфлікту, закономірності його розвитку та розв'язання.

Будь-яка група людей (родина, організація, трудовий колектив або група студентів) постійно перебуває у стані динамічного розвитку, реагує на сприятливі можливості та уникає небезпечних ситуацій. Зовнішнє середовище, в якому організація, група чи родина функціонують, є не стабільною комбінацією чинників впливу на їхню діяльність, а хаотичним нагромадженням складників, що постійно перебувають у русі, змінюють свої значення і мають здебільшого різновекторну спрямованість. Сукупність ресурсів, які ця група людей використовує у своїй діяльності, теж постійно трансформується, видозмінюється, морально застаріває, набуває нових форм та інших кількісних або якісних параметрів.

Усі ці процеси та явища зумовлюють виникнення неординарних ситуацій, які раніше не траплялися і потребують нагального розв'язання. Оскільки соціальна комунікація має справу з людьми (родичами, знайомими, колегами, діловими партнерами тощо), необхідно враховувати також і зміни у потребах, особливості людських стосунків, зважати на мету, завдання, інтереси сторін або окремих груп і осіб у колективі та поза його межами.

Неминучість виникнення суперечностей є проявом закону єдності та боротьби протилежностей, одного з класичних законів розвитку. За цим законом будь-яке явище чи ситуація розглядаються як єдність протилежних сторін, що взаємовиключають одна одну, долають опір свого антипода, проте, водночас, не можуть існувати окремо. Єдність протилежностей завжди є умовною, а їх боротьба – абсолютною.

Тому поняття конфлікту і є таким важливим для сучасної психології та соціології. Нині, коли умови життя людей часто і швидко, іноді кардинально, змінюються, коли слова «стрес» і «депресія» відомі багатьом ще зі шкільної лави, неможливо переоцінити актуальність проблеми конфлікту та способів і методів його розв'язання.

У поданому навчально-методичному посібнику розглянуто теоретичні та практичні питання природи й динаміки конфліктів, запобігання конфліктним ситуаціям, а також види конфліктів, причини виникнення і тактику дій щодо їх розв'язання.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Гребеньков Г. В.
Ковальова І. І.
Красноносів Ю. М.
Ромадікіна В. С.
Смоктій А. О.
Тимченко О. В.

КОНФЛІКТОЛОГІЯ

Навчальний посібник

Керівник видавничого проекту *В. М. Піча*

Формат 60x84/16. Г арнітура Таймс Нью Роман
Умовн. друк. арк. 14,31.

ПП Магнолія 2006
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.+380503701957
e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва Магнолія 2006